Negozju u drittijiet tal-bniedem

Iċ-Ċekja

Il-kontenut ipprovdut minn
Iċ-Ċekja

1. X'tip ta' ħarsien ġudizzjarju għandi f'pajjiżek bħala vittma ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatati man-negozju? Dan il-ħarsien jinkludi kumpens?

Il-vittmi ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatat man-negozju jingħataw protezzjoni fil-livell tal-qrati ordinarji.

Il-persuni li jkunu nkisru d-drittijiet tagħhom jistgħu jfittxu l-protezzjoni jew fi proċeduri ċivili jew fi proċeduri kriminali quddiem il-qrati ordinarji; jekk rilevanti, sussegwentement quddiem il-Qorti Kostituzzjonali.

F'każ ta' vjolazzjoni ta' natura ċivili, normalment tkun tista' tiddefendi ruħek billi tieħu azzjoni legali għall-prestazzjoni, li permezz tagħha r-rikorrent ikun jista' jitlob il-prestazzjoni ta' kwalunkwe obbligu legali. Tipikament, ir-rikorrent jista' jitlob li l-intimat jagħti xi ħaġa lir-rikorrent, li l-intimat jagħmel xi ħaġa, li l-intimat iwaqqaf u ma jkomplix imġiba illegali, jew li l-intimat jittollera ċerta mġiba. Ir-rikorrent jista' jfittex ukoll il-prestazzjoni tal-obbligu li jiġi pprovdut kumpens għal dannu finanzjarji jew mhux finanzjarju kkawżat mill-imġiba kolpevoli tal-intimat.

Meta d-drittijiet ikunu nkisru minn att li jkollu l-karatteristiċi ta' reat, bħala mezz ta' difiża tista' tiġi ppreżentata denunzja kriminali ma' kwalunkwe awtorità tal-pulizija, ma' uffiċċju tal-prosekutur jew, bil-fomm, quddiem qorti. Wara d-denunzja kriminali, il-prosekutur jiftaħ kawża quddiem qorti, li mbagħad tiddeċiedi dwar il-ħtija u l-piena. Fit-teħid tad-deċiżjonijiet tagħha l-qorti hija indipendenti u marbuta biss bil-liġi.

Meta l-vittma tkun ġarrbet dannu għas-saħħa jew dannu finanzjarju jew mhux finanzjarju minħabba r-reat, jew it-trażgressur li wettaq ir-reat ikun iggwadanja permezz tar-reat a skapitu tal-vittma, il-vittma tista' titlob lill-qorti sabiex timponi fuq l-akkużat, fis-sentenza ta' kundanna tagħha, l-obbligu li jikkumpensa finanzjarjament id-dannu finanzjarju jew mhux finanzjarju mġarrab mill-vittma minħabba r-reat (din hija magħrufa bħala l-proċedura ta' adeżjoni). [1] Il-vittma jeħtiġilha tagħmel dan sa mhux aktar tard minn qabel il-kumpilazzjoni matul il-proċess jew, l-aktar tard, matul l-ewwel seduta dwar il-ftehim fuq il-ħtija u l-piena jekk ikun intlaħaq ftehim bħal dan.

Il-vittma ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem (imsejħa l-parti li ġarrbet dannu) m'għandha l-ebda dritt li tappella kontra s-sentenza tal-qorti fuq il-bażi ta' dikjarazzjoni li l-parti operattiva (jiġifieri d-deċiżjoni nnifisha) fis-sentenza mhijiex eżatta. Madankollu, il-vittma tista' tappella kontra d-deċiżjoni tas-sentenza dwar il-kumpens finanzjarju għal dannu finanzjarju jew mhux finanzjarju jew dik dwar iċ-ċediment tal-arrikkiment indebitu minħabba li tali deċiżjoni ma tkunx preċiża, jekk il-vittma tkun qajmet talba bħal din.

2. Għandkom xi regoli speċifiċi għal ksur gravi tad-drittijiet tal-bniedem? Dawn ir-regoli japplikaw għal reati ambjentali jew ta' sfruttament qawwi tal-forza tax-xogħol?

Il-każijiet ta' ksur gravi tad-drittijiet tal-bniedem huma ttrattati bħala reati skont il-Kodiċi Kriminali. Meta l-qorti tiddetermina s-sentenza, hija tqis ukoll in-natura u l-gravità tar-reati minbarra s-sitwazzjoni tad-delinkwent u l-

interessi tal-vittma protetti bil-liġi. B'mod ġenerali, il-Kodiċi Kriminali jistabbilixxi pieni u sentenzi aktar ħorox għal ċerti reati, ikklassifikati fih, li għandhom livell ogħla ta' gravità għas-soċjetà. Tali gravità tista' tikkonsisti f'periklu pjuttost serju għall-vittma tar-reat jew fi ħsara lilha, fil-mod kif jitwettaq ir-reat, jew f'motiv partikolari. Dan ta' hawn fuq jista' jinkludi t-twettiq intenzjonat ta' reat jew ta' reat imwettaq b'negliġenza gravi, b'reati ripetittivi, b'kisba ta' benefiċċju konsiderevoli jew ta' benefiċċju fuq skala kbira billi jitwettaq ir-reat, jew billi jiġu kkawżati offiża gravi fuq il-persuna jew mewt.

Il-Kodiċi Kriminali fih Titolu separat dwar ir-reati ambjentali. Minbarra l-fatti fundamentali li jikkostitwixxu dawn ir-reati, il-Kodiċi Kriminali jistabbilixxi wkoll ċerti fatti kwalifikati, li jirriflettu gravità akbar tar-reati għas-soċjetà, u jistabbilixxi pieni aktar severi għalihom. Il-pieni jistgħu jinkludu wkoll priġunerija fil-każ ta' persuni fiżiċi u x-xoljiment tal-entità fil-każ ta' persuni ġuridiċi.

Dan ta' hawn fuq japplika *mutatis mutandis* għall-isfruttament tal-ħaddiema. Il-Kodiċi Kriminali ma fihx it-terminu "sfruttament tal-ħaddiema" iżda skjavitù u servitù [2], xogħol furzat u forom oħra ta' sfruttament [3], li huma ttrattati bħala r-reat ta' traffikar tal-bnedmin, jistgħu jiġu assorbiti taħt dan it-terminu. Dan jista' jfisser ukoll kundizzjonijiet tax-xogħol partikolarment abbużivi [4], li huma waħda mill-karatteristiċi fundamentali tal-fatti li jikkostitwixxu r-reat tal-impjieg illegali ta' ċittadini barranin. Ċerti fatti kwalifikati, li l-eżistenza tagħhom f'każ tattira pieni aktar severi, huma stabbiliti wkoll għal dawn ir-reati.

3. Jiena vittma ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem li rriżulta minn attivitajiet ta' korporazzjoni transnazzjonali Ewropea li seħħew 'il barra mill-Unjoni Ewropea. Għandi aċċess għall-qrati f'pajjiżek jekk m'iniex ċittadin tal-UE jew jekk ma ngħixx fl-UE? X'inhuma l-kundizzjonijiet biex jintalbu d-danni għal ksur tad-drittijiet tiegħi? Fejn nista' nsib xi informazzjoni addizzjonali?

B'mod ġenerali, tapplika t-tweġiba għall-Mistoqsija 1 aktar 'il fuq. L-awtoritajiet Ċeki primarjament għandhom il-kompetenza li jittrattaw każijiet li seħħew fir-Repubblika Ċeka, sakemm id-dritt tal-UE jew it-trattati internazzjonali ma jistipulawx mod ieħor.

4. L-istituzzjonijiet tal-Ombudsman, il-korpi tal-ugwaljanza jew l-istituzzjonijiet nazzjonali tad-Drittijiet tal-Bniedem jistgħu jappoġġaw lill-vittmi ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatati man-negozju mwettaq minn korporazzjonijiet transnazzjonali Ewropej barra mill-Unjoni Ewropea? Dawn il-korpi jistgħu jinvestigaw il-każ tiegħi jekk jien m'iniex ċittadin tal-UE jew ma ngħixx fl-UE? Hemm servizzi pubbliċi oħra (bħall-ispettorat tax-xogħol jew tal-ambjent) f'pajjiżek li jistgħu jinvestigaw il-każ tiegħi? Fejn nista' nsib informazzjoni dwar id-drittijiet tiegħi?

Permezz ta' wħud mill-kompetenzi tiegħu, l-Ombudsman jista' jipprovdi appoġġ u protezzjoni lill-vittmi ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatat man-negozju. Dan jinkludi, b'mod partikolari, l-għoti ta' assistenza liċ-ċittadini tal-UE, l-investigazzjoni ta' lmenti dwar korpi amministrattivi tal-istat, u l-għoti ta' kooperazzjoni u ta' gwida lill-vittmi ta' diskriminazzjoni. Fir-rigward tal-għoti ta' assistenza liċ-ċittadini tal-UE, iċ-ċittadini kollha tal-UE jistgħu jirrikorru għand l-Ombudsman b'talbiet għal assistenza fi kwistjonijiet li jikkonċernaw id-drittijiet tagħhom bħala impjegati u ċittadini tal-UE. Bħala parti minn din l-attività, l-Ombudsman jipprovdi liċ-ċittadini tal-UE b'informazzjoni dwar id-drittijiet tagħhom, dwar l-awtoritajiet li jenħtieġ li jikkuntattjaw, u dwar il-passi li jistgħu jieħdu. L-Ombudsman jipprovdi wkoll gwida f'każijiet ta' suspett ta' diskriminazzjoni fuq bażi taċ-ċittadinanza u f'każijiet ta' preżentazzjoni ta' mozzjonijiet għall-bidu ta' proċeduri għal raġunijiet ta' diskriminazzjoni. L-Ombudsman jista' jikkomunika mal-awtoritajiet li għandhom rwol simili fi stati membri oħrajn tal-UE. Minbarra l-Ombudsman, il-vittmi ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatat man-negozju jistgħu jidħlu f'kuntatt maċ-ċentru SOLVIT Ċek. Iċ-ċentru SOLVIT jinvestiga lmenti f'każijiet li fihom awtorità pubblika ta' stat membru tal-UE tonqos milli tipproċedi skont id-dritt Ewropew u tagħmel ħsara lid-drittijiet tal-persuni [kemm taċ-ċittadini kif ukoll tan-negozji].

L-Ombudsman jinvestiga wkoll ilmenti kontra l-korpi tal-amministrazzjoni tal-istat li huma kompetenti sabiex jissorveljaw l-eżekuzzjoni tal-obbligi tal-entitajiet bi sjieda privata (tipikament awtoritajiet ta' spezzjoni u superviżorji). Madankollu, l-Ombudsman ma jistax jeżamina l-attivitajiet ta' dawn l-entitajiet bi sjieda privata bħala tali. Daqstant importanti wkoll, l-Ombudsman huwa awtorizzat bħala l-korp nazzjonali għat-trattament ugwali u għall-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni. F'dan ir-rigward, l-Ombudsman jipprovdi kooperazzjoni u gwida lill-vittmi ta' diskriminazzjoni.

Ir-Repubblika Ċeka għandha wkoll istituzzjonijiet superviżorji nazzjonali f'kull settur tal-amministrazzjoni tal-istat. Bħala regola, dawn l-istituzzjonijiet jaċċettaw suġġerimenti u lmenti mill-pubbliku. Jekk iwettqu verifika u jsibu ksur tal-leġiżlazzjoni, dawn jistgħu jimponu, b'mod partikolari, l-obbligu ta' rimedju tas-sitwazzjoni, u jistgħu jimponu multi f'każ ta' ksur aktar serju. Dawn l-istituzzjonijiet jinkludu, mingħajr limitazzjoni, korpi tal-Awtorità Ċeka għall-Ispezzjoni tal-Kummerċ (*Česká obchodní inspekce*) li jkopru l-provvista ta' oġġetti u ta' servizzi, l-Awtorità Ċeka għall-Ispezzjoni tal-Agrikoltura u tal-Ikel (*Státní zemědělská a potravinářská inspekce*) u l-Amministrazzjoni Veterinarja tal-Istat (*Státní veterinární správa*) għall-oġġetti tal-ikel, u ċ-ċentri reġjonali tas-saħħa pubblika għall-prodotti kożmetiċi u għall-oġġetti maħsuba sabiex jiġu f'kuntatt mal-ikel. Barra minn hekk, fir-rigward tar-relazzjonijiet industrijali, huma l-Uffiċċju għall-Ispezzjoni tax-Xogħol tal-Istat (*Státní úřad inspekce práce*) u l-uffiċċji reġjonali għall-ispezzjoni tax-xogħol; fir-rigward tal-ambjent, jista' jiġi kkuntattjat l-Uffiċċju Ċek għall-Ispezzjoni Ambjentali (*Česká inspekce životního prostředí*). Il-kompetenza territorjali ta' dawn l-istituzzjonijiet normalment tkun limitata għar-Repubblika Ċeka.

5. Pajjiżek jimponi obbligi fuq il-korporazzjonijiet transnazzjonali Ewropej biex jistabbilixxu mekkaniżmi ta' lment jew servizzi ta' medjazzjoni għal ksur li jirriżulta mill-attivitajiet tan-negozju tagħhom? Dawn l-obbligi japplikaw ukoll għal ksur li seħħ barra l-Unjoni Ewropea? Min hu inkarigat mill-monitoraġġ ta' dawn l-attivitajiet f'pajjiżek? Hemm rapporti pubbliċi disponibbli li jipprovdu informazzjoni dwar il-funzjonament ta' dawn is-sistemi?

Il-liġi Ċeka ma timponix obbligi fuq korporazzjonijiet transnazzjonali Ewropej biex jistabbilixxu mekkaniżmi tal-ilmenti jew servizzi ta' medjazzjoni għal vjolazzjonijiet li jirriżultaw mill-attivitajiet kummerċjali tagħhom, jew l-obbligu li jissorveljaw dawn l-attivitajiet. Għalhekk, il-gvern Ċek tal-anqas irrakkomanda lin-negozji sabiex jikkunsidraw li jimplimentaw il-mekkaniżmi interni tagħhom ta' diliġenza dovuta għall-identifikazzjoni u għall-eliminazzjoni tar-riskji tad-drittijiet tal-bniedem. [5] L-involviment tal-gruppi tal-partijiet ikkonċernati – l-impjegati u l-pubbliku direttament ikkonċernat – jenħtieġ li jkun parti meħtieġa minn dawn. Madankollu, din ir-rakkomandazzjoni tal-gvern mhijiex legalment vinkolanti.

6. Għandi xi drittijiet speċifiċi jekk inkun vittma vulnerabbli li tfittex rimedju għal ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatati man-negozju? Jista' jkolli aċċess għall-għajnuna legali u taħt liema kundizzjonijiet? Liema spejjeż se jkunu koperti mill-għajnuna legali? Għandi aċċess għall-għajnuna legali taħt l-istess kundizzjonijiet jekk m'iniex ċittadin tal-UE jew jekk ma ngħixx fl-UE?

Meta persuna tfittex il-protezzjoni tad-drittijiet tagħha bħala parti għall-proċeduri ċivili, hija tista' tapplika mal-qorti għall-ħatra ta' rappreżentant legali. Il-qorti taħtar rappreżentant legali dment li l-parti tissodisfa l-kundizzjonijiet għall-eżenzjoni mit-tariffi tal-qorti meta l-ħatra ta' rappreżentant tkun meħtieġa għall-protezzjoni tal-interessi tal-parti. Fl-istess ħin, il-qorti taħtar avukat biss jekk il-protezzjoni tal-interessi tal-parti tkun teħtieġ dan (b'mod partikolari fi proċeduri aktar ikkumplikati), jew fil-każ tal-ħatra ta' rappreżentant għall-proċeduri li fihom ir-rappreżentanza minn avukat (nutar) tkun obbligatorja.

Fi proċeduri kriminali, il-vittmi ta' reat jingħataw assistenza mingħand speċjalisti, li tinkludi konsulenza psikoloġika, pariri soċjali, għajnuna legali, provvista ta' informazzjoni legali, u programmi restorattivi. Il-vittma għandha wkoll id-dritt ta' aċċess għall-informazzjoni dwar il-każ li tkun saret il-vittma ta' reat fih. Fir-rigward tal-

għajnuna legali, din tinkludi, mingħajr limitazzjoni, rappreżentanza ġudizzjarja quddiem qrati u awtoritajiet oħra, l-għoti ta’ pariri legali, l-abbozzar ta’ dokumenti, u t-tħejjija ta’ analiżijiet legali.

Il-vittma li tkun ġarrbet offiża gravi fuq il-persuna kkawżata minn reat intenzjonat u s-superstiti ta’ vittma li l-mewt tagħha tkun ikkawżata mir-reat jistgħu jitolbu assistenza legali pprovduta mingħajr ħlas jew b’tariffa mraħħsa. Il-qorti tagħti assistenza legali pprovduta mingħajr ħlas jew b’tariffa mraħħsa jekk il-vittma/is-superstiti jirriżultaw li ma jkollhomx biżżejjed fondi biex iħallsu l-ispejjeż imġarrbin għall-ħatra ta’ avukat. Il-qorti tieħu wkoll l-istess deċiżjoni meta l-vittma/superstiti jitolbu kumpens għad-danni u jkun evidenti li r-rappreżentanza minn avukat ma tkunx superfluwa. Minbarra l-każijiet imsemmija hawn fuq, tingħata għajnuna legali mingħajr ħlas, fuq il-bażi ta’ talba, lil vittmi partikolarment vulnerabbli, li jinkludu dawn li ġejjin: tfal, individwi xjuħ ħafna u individwi b’diżabilità, u vittmi ta’ reati speċifikati fil-liġi, inklużi vittmi ta’ traffikar tal-bnedmin. L-individwi msemmija hawn fuq għandhom id-dritt għal assistenza mingħajr ħlas mingħand speċjalisti u jgawdu wkoll drittijiet speċjali addizzjonali bħad-dritt għall-prevenzjoni tal-kuntatt tagħhom mad-delinkwent u d-dritt għall-protezzjoni meta jiġu eżaminati jew meta jagħmlu preżentazzjoni.

Persuni li jkunu f’tilwima ma’ persuna li tgħix jew li għandha l-uffiċċju reġistrat tagħha barra mir-Repubblika Ċeka, u li ma jkollhomx biżżejjed fondi sabiex iħallsu l-ispejjeż tal-proċeduri tal-qorti, jistgħu japplikaw għal għajnuna legali f’tilwimiet transfruntiera skont id-Direttiva dwar l-għajnuna legali f’tilwimiet transfruntiera. Din l-għajnuna legali tkopri pariri ta’ qabel il-litigazzjoni bl-għan li tinstab soluzzjoni qabel ma jinbdew il-proċeduri legali, l-assistenza legali sabiex tinfetaħ kawża quddiem qorti u r-rappreżentanza fil-qorti u l-assistenza fl-ispejjeż tal-proċeduri jew l-eżenzjoni minnhom.

Individwi li mhumiex ċittadini tal-UE u li ma jgħixux fl-UE iżda li sfaw vittma ta’ ksur tad-drittijiet tal-bniedem relatat man-negozju tagħhom fir-Repubblika Ċeka għandhom aċċess għal għajnuna legali bl-istess kundizzjonijiet bħaċ-ċittadini tar-Repubblika Ċeka.

[1] L-Artikolu 43(3) tal-Att Nru 141/1961 dwar il-proċeduri kriminali (il-Kodiċi ta’ Proċedura Kriminali)

[2] L-Artikolu 168(1) u (2)(d) tal-Kodiċi Kriminali (traffikar tal-bnedmin)

[3] L-Artikolu 168(1) u (2)(e) tal-Kodiċi Kriminali (traffikar tal-bnedmin)

[4] L-Artikolu 342(1) tal-Kodiċi Kriminali (impjieg illegali ta’ ċittadini barranin)

[5] Pjan ta’ azzjoni nazzjonali għan-negozju u għad-drittijiet tal-bniedem għall-perjodu 2017–2022 [*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017–2022]*, paġna 30

L-aħħar aġġornament: 28/07/2020

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oriġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbilta jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.